כו: ארבעה אחין פרק שלישי יבמות

תוס' חד מקמאי

ובמאי דאמר שמואל חלץ לאחיות לא נפטרו צרות לצרות נפטרו אחיות פסק הרב כשמואל ואליבא דרב אשי דאע"ג דלא אלימא זיקה לשוויי צרה כערוה והוצרך הרב ז"ל למפסק הלכתא כשמואל ואליבא דרב אשי משום דסוגייא קמא בשמעתתא משוי לחליצה צרות כאחיות ופליגא אדרב אשי לפיכך הוצרך ליה למיפסק כשמואל ולעולם בחליצה פסולה דפליגי רב ושמואל הלכה כרב דחליצה פסולה צריכה להזור על כל האחין. הלכך הא דתנן הכא חולצות האחיות ולא מתייבמות כל אחת ואחת צריכה חליצה משניהם והרב ז"ל ודאי הו"ל (להצדיק) [לפרש] כדברי רב שאמר ג' אחיות יבמות וכו' כדאוקימנא בגמ' דנפול בזה אחר זה אבל בבת א' כל אחת צריכה חליצה משניהם אלא שקצר הרב ז"ל דבריו כמנהגו ואי איבא [1] מאן דס"ל דמשום דס"ל לרב אלפס הלכתא כשמואל לכך קצר בדברי הרב. ומנ"ל לרב ז"ל דהלכתא כשמואל והא ק"ל כרב באיסורי. ואי משום דתניא כוותיה דרב אשי חלץ לאחיות לא נפטרו צרות לצרות (לא) נפטרו אחיות לא פליג רב אדשמואל בהא מלתא וכל המיקל בו צריך להביא ראיה לדבריו ואין רוח חכמים נוחה הימנו. ודהי יודע דמאי דאמרי' בגמ' גבי דאי מתני' דילמא אדמייבם חד מיית אידך וקא בטלה מצות יבמין כלומר דאזלא אחותה בלא חליצה דוקא אליבא דמ"ד אין זיקה אבל למ"ד יש זיקה וק"ל כוותיה [2] דלמא אדמייבם חד מיית אידך לא מפטרא אחותה בלא חליצה דהגן בפי' החולץ שומרת יבם שקדש אחיו את אחותה משום ר' יהודה כן בתירה אמרו אומרים לו הכהן עד שיעשה אחיך הגדול מעשה מתה היבמה יכנוס את אשתו מת היבם צריכה חליצה ואמר נמי בר"פ כיצד אמר רב הונא אמר רב שומרת יבם שמתה מותר באמה אלמא קסבר אין זיקה ואפיקנא לאחר מיתה אין מחיים לא דאסור לבטל מצות יבמין ופרש"י ז"ל דאזלא יבמה בלא חליצה [3] בדתנן מה יבם מוציא את אשתו בנט ואת אשת אחיו בחליצה וכיון דקי"ל יש זיקה אפי' בתרי אדמייבם חד מיית אידך לא מפטרה אחותה בלא חליצה אמר רבא בר רב הונא אמר רב שלשה אחיות יבמות שנפלו לשני אחים יבמין זה חולץ לאחת וזה חולץ לאחת והאמצעית צריכה חליצה משניהם פירוש אמצעית שלישי' א"ל רבא מדקאמרת אמצעית צריכה חליצה משניהם קסבר יש זיקה ולפיכך חליצה פסולה צריכה לחזור על כל האחין אי הכי קמייתא נמי (לא) צריך אי נפיל בב"א הכי [נמי לא צריכא] דנפיל בזה אח"ז נפל חדא [חלין] ראובן נפל אידך חלין שמעון נפל אידך חלין האי מיפקע זיקתו פירוש נפיל בבת א' שבאו לפני ב"ד לאחר שמתו ג' בעליהן שלשתן צריכות חליצה אעפ"י שמתו בעליהן בזה אחר זה השתא מיתת כשבאו לפני ב"ד חליצה פסולה היא שכל אחד אחות וכל א' וא' צריכה חליצה מן האחין אבל בנפול בזה אח"ז שכל א' שמת בעלה באה לב"ד לחלוץ ועדיין לא מתו האחין האחרים וחלץ לה ראובן חליצה כשירה הוא [4] כיון שמת האחד קודם שמת השלישי וחליצה כשירה היא כשמת השלישי חליצה פסולה היא בין למ"ד אין זיקה בין למ"ד יש זיקה

למיתה דתרי **לא** חיישינן. תימה דבפ"ק דיומא (דף ב.) גבי הא דאמר ר' יהודה אף אשה אחרת מתקיימין לו שמא תמות אשתו ופרכי לה רבנן מ"ב אין לדבר סוף ומתי מיית הכא למיתה דחד ולא דתרי ותר"י דהכי פרכי ליה כיון דחיישת למיתה דזמן מועט אע"ג דלא שכיחא תמוה נמי למיתה דתרי אע"ג דלא שכיח וא"כ אין לדבר סוף ומשני התם (דף יג.) דלר' יהודה מיתה דחדא שכיחא פירוש אפי' לזמן מועט דתרי לא שכיחא והא דקאמרי התם רבנן מיתה לא שכיחא לאו משום שאין לדבר סוף דהא דקאמר אין לדבר סוף היינו משום דלא שכיח כדפרישי' כי מיתה דחד דשכיח יש לדבר

סוף דתרי ולאי לא שכיחי:

מדקאמרת אמצעית צריכה חליצה משניהם **קא** סברת יש זיקה **וחליצה** פסולה וכו'. ואית ספרים דגרסי מדקאמר זה מולץ לאחת וזה מולץ לאחת קא סברת יש זיקה ופי' בקונטרס דלא גרסי' ליה ונראה דלא גרים ליה בקונטרס משום דלמ"ד אין זיקה נמי זה מולץ לאחת וזה מולץ לאחת דאי אפשר ליכם אחת משום ביטול מצות יבמין וליכא למימר נמי דאחד יחלוץ לשמיהן דלמ"ד אין זיקה נמי אין חליצה פסולה של ראובן שכבר חלץ לאחת מפקעת זיקת שמעון החשובה דהא לקמן קאמר בשלמא לרב דרחל לא תפטר משום דחליצת רחל חליצה פסולה היא אלמא אפי' למ"ד אין זיקה אין חליצת רחל פוטרת זיקת לרתה החשובה דהא אוקי דשמואל אליבא דמ"ד אין זיקה קאמר וה"ה דה"ג לא תפטר חליצת ראובן דאמאת השני דהא אכתי לא מסיק אדעתיה לחלוץ בין מיפטר נפשה בין מיפטר לרה ולר"י נראה דשפיר גרסי' ליה דלפי האמת למ"ד אין זיקה חליצה גרועה פוטרת החשובה הימנה דאמרי' בהדיא בפרק ר"ג (לקמן דף נא. ופס) דלמ"ד אין זיקה חלץ לנעלת הגט נפטרה לרתה אע"ג דנעלת הגט חליצתה פסולה טפי משל לרה שהרי חשובה כחליצה אלא למיסר בקריבותיה וע"כ שמואל דאמר חלץ לאחיות לא נפטרו צרות לנעלת הגט לא נפטרה לרה סבר דיש זיקה וסוגיא דבסמוך איכא לפי האמת אלא ה"פ בשלמא לרה דרחל לא תפטר דאמר דלמ"ד אין זיקה נמי חליצה פסולה צריכה לחזור והשתא ניחא לצרת רחל לא תפטר מ"מ לרה דלאה תפטר דחליצה כשרה היא מדע דאותה קודש פגילת לה פריך בתר הכי ואלרה דרחל מי מיפטרא ואתנן כו' אלמא בעי למימר דלמ"ד אין זיקה לא מיפטרא רחל בחליצת לרה אע"ג דלא אמירא לרה אלא מכמה וכ"ש אם היו שוות וא"כ איך מדקדק אפילו לפי גירסת הקונט' דיש זיקה מדקאמר אמצעית צריכה חליצה משניהם אלא על אותה סוגיא אין לסמוך דכפרישי' דלא קאי הכי וכי מפרש דשמואל אמתחל ולא אתחיל קאמר לא יאמר עוד דשמואל אליבא דמ"ד אין זיקה קאמר כמו שאפרש לדלידיה אלן לאחיות ונלעלת הגט נפטרו צרות וגרסינן שפיר מדקאמר זה מולץ לאחת כו' קסבר יש זיקה ומדקאמר אמצעית צריכה חליצה משניהם קא סבר דחליצה פסולה צריכה לחזור ואע"ג דתרוייהו יכול לדקדק מפיפא מ"מ מה שיכול לדקדק מרישא מדקדק: **וחליצה** פסולה צריך לחזור וכו'. לא [1] כמו שפירש בקונטרס דכל היכא שאינו יכול ליכם חשיבה חליצה פסולה דהא אמר כפ"ק (לעיל דף ט.): גבי ממזיר גרושתו או אם לא לרתה מולצת ולא חשיבה חליצת גרושה חליצה פסולה אע"ג דאין יכול ליכמה ולקמן נמי קאמר אלא לרה דלאה תפטר דחליצתה כשרה אלמא חשיבה לה חליצה כשרה אע"ג דאפילו ליכמה משום ביטול מצות יבמין דהכי דמבטל מצות יבמין מצרת רחל דאע"ג דבכשיבם לאה לאחר שיכם לאה כיון שכבר לא היתה צרת אחות אשה משמת בעלה וכשיחלוץ לצרת רחל לא מיתסרא לאה דמותר אדם בקרובת צרת אחות אשה לאחר שיכם לאה כיון שכבר לא היתה צרת אחות אשה משמת בעלה וכשיחלוץ לצרת רחל לא מיתסרא מצות יבמין וליכא למימר דיש לרחל צרות הרבה דליכא למיחש למיתה דכולהו אי נמי כשחלץ לצרת רחל א"כ בחנם דחק לתרץ מאי לא נפטרו צרות אלצרות רחל ומאי צרות צרות דעלמא דה"ל לאוקומי טפי בנפול בבת אחת ואין כי אם לרה ולרה אחת לרחל דאז אסורה ליכם לאה משום ביטול מצות יבמין [2] אלא נראה לר"י דלא חשיבא חליצה פסולה אלא אחות זקוקתו למ"ד יש זיקה או אחות מלוצתו לכ"ע ובעלת הגט ובעלת מאמר דבכולהו קלשא זיקה דאחות זקוקתו דמיא לאחות אשתו דאין בה זיקה ואחות מלוצתו כאחות גרושתו ובעלת הגט דמיא לחלוצה ובעלת מאמר לכנוסה דאין בה זיקה [3] וכן סוטה דרבנן דקרי ליה בירושלמי חליצה פסולה גבי הא דא"ר שמעון ביאתה כו' דדמיא נמי לסוטה דאוריתא דאין בה זיקה דעומאה כתיב בה בערות אבל מחזיר גרושתו ואסור לבעל מצות יבמין לא נגרעה בהם הזיקה ולהכי חשיבי חליצה כשרה: **דנפול** בזה אחר זה נפלה חדא חלין לה ראובן כו'. הקשה ה"ר אברהם מבורגוי"ל אמאי נקט שלא אחיות דמידום דם יכול להשמיענו אפי' בב' אחיות היכא דנפול בבת אחת דכל אחד ואחד מולץ לשמיהן משום דיש זיקה וחליצה פסולה צריכה לחזור על כל האחין ותי' דהתם משכחת לה שמתיימנת אחת דכשחלץ לשניה הויא לראשונה יבמה שהותרה ונאסרה וחזרה והותרה דתחזור להיתירה הראשון ומתיימנת נאח השני אע"ג דגם השני צריך לחלוץ לשניה משום דחליצה פסולה היא מ"מ אינה אסורה לו הראשונה משום אחות מלוצתו דכיון דחליצה זו לא עשה אלא משום חיזור כדמוכח לקמן (דף מ:) דפריך רבי יוסי ברי' מגיגא לר' יוחנן דאמר מתה השניה מותר בראשונה ממתני' דקתני מולצת שהיכן ולא מתיימנת ואמאי ליקו חד מיניהו ולחלוץ לשניה כו' והשיב לו ר' יוחנן אחיות איני יודע מי שנתן ואמאי לא שני ליה דחולצות ולא מתיימנות משום דשניה צריכה חליצה משניהם ולכך אסורה לשניהם הראשונה אלא ודאי לשני שריא כיון דלא חלץ לה אלא משום חיזור ואין ראיה דאיכא למימר דר' יוחנן לא בעי לשנויי הכי משום דסבר כשמואל דחליצה פסולה אין צריך לחזור ולפי סברתו היה יכול לומר דבשאי אחיות שריא אפי' שניה לשני [4] אם שחלצו לראשונה דרב לא מפליג לקמן בין ראשונה לשניה דאמר לקמן אפי' מתה ראשונה מותר בשניה ואין נראה דאיכא לר"י דלעיל פ"ב (ד' יח.) משמע דלכ"ע בין למ"ד יש זיקה בין למ"ד אין זיקה שהיכן מולצת מי אשאי ומתיימנת הראשונה: **נפלה** אידך חלין לה כו'. ואם תקרי לה אמלעתא אע"פ שהיא אחרונה אינה אחרונה כל אחת לה אלא אחת מן האחד וזו מולצת משמיעכם: **לדברי** האומר יש זיקה קאמר. ולא מסתברא ליה למימר דרב סבר יש זיקה והאיכא דשומרת יבם לדברי האומרים אין זיקה קאמר משום דהתם קמ"ל תרתי דאין זיקה ומתיים אסור משום ביטול מצות יבמין דאיכא דבשאי אחיות אעפ"י שמתו בעליהן בזה אחר זה השתא מיתת כשבאו לפני ב"ד חליצה פסולה היא שכל אחד אחות וכל א' וא' צריכה חליצה מן האחין אבל בנפול בזה אח"ז שכל א' שמת בעלה באה לב"ד לחלוץ ועדיין לא מתו האחין האחרים וחלץ לה ראובן חליצה כשרה הוא [1] כיון שמת האחד קודם שמת השלישי וחליצה כשרה היא בין למ"ד אין זיקה בין למ"ד יש זיקה

מסורת הש"ס

[1] ל"ל הכא. יעב"ן. [2] לקמן נח: נב., [3] לעיל ח: ע"ש, [4] ס"ל אחר.

גליון הש"ס

תוס' ד"ה וחליצה פסולה וכו' ובו פושה דרבנן דקרי ליה ביירושלמי וכו'. עי' לעיל דף יא ע"ב תד"ה רש"א:

הגהות הגר"א

[א] הגה' ד"ה ומליצה. כמו שפיכם בקונטרס. ג"כ ד"ה המגיה:. [ב] שם אלא נראה לר"י דלא מי. ג"כ יבן מיקר ועיל כ ע"ב ד"ה כתוספתא פ"י (ועמ"ש רבינו פה"ע סי' ק"ע סי"ק ע"ו ס"ק מ"ה):

תוס' חד מקמאי

חלוצתו ומיהו למ"ד אין זיקה אין צריכה לחזור על כל האחין. למ"ד יש זיקה לא אלימא חליצה פסולה למפקע זיקה וכ"ת מכדי רב אתא לאשמועינן חליצה פסולה צריכה לחזור לימה לי לאשמועינן בנפול בזה אחר זה ובאמצעית (אחא) לאשמועינן בנפול בבת אחת וכל אחת צריכה חליצה משניהם. אין הבי נמי אלא רבותא אשמועינן לא מיבעיא אי הנפיל בבת אחת דזיקה אלימא היא וצריכה לחזור על האחין אלא אפילו חלץ זה לאחת וזה חלץ לאחת דקלשא ליה זיקה משום איסור (אחות) חלוצתו אפ"ה צריכה לחזור על האחין (ליבומי) (אי נמי) לא מיבעיא דנפול בבת א' דכיון דיש זיקה הו"ל חליצה פסולה דאורייתא דהיא זקוקתו ואלא אפי' כזה אח"ז שאין החליצה פסולה משום זיקה אלא משום (אחות) חלוצתו שאינה פסולה אלא מדרבנן (מ"מ) צריכה לחזור על האחין. וחליצה פסולה דאשמועי' משום דאינה ראויה להתייבם. ושמואל אמר א' חולץ לטולן. מכדי שמעינן ליה לשמואל דאמר חליצה מעולה בעיא דאמר (ש"מ) חלץ לאחיות לא נפטרו צרות היכי קיימא חליצה דשמעון חליצה כשרה חלץ לה ראובן חליצה פסולה ומשני מאי אחד חולץ לטולן אאמצעית דהא לא מיפטר לה. והא טולן קאמר כיון דרובא גביה קרי להו טולן ואב"א כי קאמר שמואל חליצה מעולה בעיא למפטר צרה אבל אנפשה פטורה. כתבתי דברי שמואל אע"פ דהלכה כרב לאשמועינן דבמלתא דחלץ לאחיות לא אליג עליה דרב ואיכא למ"ד אליבא דרב כיון דחליצה פסולה צריכה לחזור על כל האחין הכי נמי צריכה לחזור על כל הצרות יכיון דהלכה כשמואל דאמר [חלץ] לצרות נפטרו אחיות שמעינן דליה הלכתא כרב דהא בהא תליא. ולאו מילתא היא דגרסינן בפרק רבן גמליאל נתן לה גט לזו וגט לזו חולץ לראשונה וכו' לימא תהוי חיובתא

[1] כי' כהלים כלן. [2] נראה דל"ל לפילי לאמיים חד מיית אידך לא מפטרא יכו'. [3] נראה דחסר כלן ל"ל ראם דתנן לאם אם מת יבם מוצלת אם לאם אחיו כחליצה היינו למ"ד דיש זיקה יכיון דקי"ל דיש זיקה וכו'. [4] ל"ל יבן כשמת הבני.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com